

Waterwandeling

Wormdal tussen Baalsbruggermolen en Anna-Nöhlen-brug

Niveau Makkelijk

Beginpunt: Baalsbruggermolen, Baalsbruggerweg 24 Kerkrade

Eindpunt: Baalsbruggermolen, Baalsbruggerweg 24 Kerkrade

Lengte: 5,4 km

Duur: 2 uur

Waterwandeling - Wormdal

Als er onvoldoende parkeerplek is, kan er geparkeerd worden aan de Merksteinstraat. Er zijn parkeervakken vlak voor de spoorbrug. Van de Baalsbruggerweg is het molenterrein voor voetgangers bereikbaar via een houten klaphek.

Heb je geparkeerd op de Merksteinstraat, loop dan even terug naar de Baalsbruggerweg. Alternatief: loop een klein stukje verder langs de Merksteinstraat. Direct na de brug van deze weg over de Worm ligt links een pad. Dit pad voert over de groen-metalen brug terug naar de overkant van de Worm naar de molen. Bij de molen maak je rechtsomkeer om vanaf hier de beschreven wandeling te vervolgen.

De route is in zijn geheel te lopen door de bordjes te volgen (zie hiernaast een foto van het bordje).

De Baalsbruggermolen wordt al genoemd in akten van 900 jaar geleden. Het huidige gebouw draagt muurankers met het jaartal 1745. Het is de enige abdijmolen in Nederland. Tot 1974 is de molen in gebruik geweest als graanmolen. Bij het kanaliseren van dit deel van de Worm in 1977 wordt de molen volledig buiten bedrijf gesteld. Uitvoerige (en compacte) informatie over de geschiedenis van de molen is te vinden op de website Eifelnatuur. In de molendatabase zijn, naast actuele gegevens, ook een aantal foto's te vinden van het interieur van de molen. Sinds 2003 is de molen eigendom van de bevrogen documentairemaker Marga Wolhuis. Zij speelt tot op de dag van vandaag een belangrijke rol in het behoud en beheer van dit bijzondere monument.

1

Steek via een houten brug de molentak over in de richting van de hoofdstroom van de Worm.

De molentak is sinds 1974 niet meer in gebruik door wijzigingen in de DU-NL afspraken over het beheer van de Worm (de molen maalde daarna nog tot 1977 op elektriciteit).

2

Ga rechts en steek via de nieuwe groen-metalen brug de Worm over.

Waterwandeling - Wormdal

Vanaf de brug heb je goed zicht op de vistrap die door het waterschap in de Worm is aangelegd in 2019, omdat voor vissen een hoogteverschil van twee meter niet te overbruggen is.

3

Volg de Merksteinstraat naar links en ga onder de eerste spoortunnel door.

Dit is de spoorverbinding tussen Heerlen en Aken. Tot eind jaren zestig een belangrijke verbinding voor het vervoer van o.a. steenkool (m.n. vanuit Eysgelshoven en Landgraaf). Sinds enkele jaren is er ook voor personenvervoer een rechtstreekse verbinding tussen Heerlen en Aken. Op deze plek vormt de spoortunnel ook de feitelijke grens tussen Nederland en Duitsland. De Worm is hier de officiële grens en die grens ligt op de Merksteinstraat precies halverwege de Wormbrug.

4

Ga vóór de tweede spoortunnel meteen links, de Grenzstrasse.

Deze tweede spoordijk maakt deel uit van de belangrijke spoorverbinding tussen Aken via Herzogenrath naar Düsseldorf e.v. (Ruhrgebied, Berlijn, Hamburg, Kopenhagen enz.)

5

Neem op de Grenzstrasse na ongeveer 70 meter het grindpad links en volg dat pad voor de spoordijk langs naar rechts.

6

Ga voor de Worm bij knooppunt 57 links de trap op en steek via de spoorbrug (rechtsaf) de Worm over.

7

Meteen over de Worm is er rechts eenzelfde trap weer naar beneden.

8

Neem na het afdalen van de spoordijk een van de paden door het Struingebied. Het bovenste pad is bij nat weer beter te belopen, het onderste gaat door een wat ruiger gebied.

Halverwege het struingebied staat een interactieve Infostand "Beken en vochtige zones".

9

Vervolg je weg tot er van links een pad komt. Daal bij de 'kruising' rechtsaf naar de Worm.

Waterwandeling - Wormdal

Het pad aan de linkerkant komt van een onbewaakte overweg. De overgang is slechts beperkt toegankelijk (voor omwonenden). In noodgeval kun je kijken of de overgang op dat moment toegankelijk is. Via de overgang kom je dan op een doorgaande weg ter hoogte van de kerk van Haanrade.

10

Volg de Worm naar links. Links van dit pad ligt de voormalige koelwatervijver van de elektriciteitscentrale van de kolenmijn Julia. De vijver is nu in gebruik als visvijver.

11

Volg de loop van de Worm verder stroomafwaarts. Na enkele honderden meters vind je rechts in de bedding van de Worm in een meander een kiezelstrandje met in de buitenbocht een steilrand. Even verderop ligt een tweede kiezelstrand met steilrand. Het is de moeite waard om even af te dalen naar de strandjes en te zien hoe de rivier met haar meanders het landschap vormt.

Nadat de Worm – en dus ook ons pad – een flinke bocht naar links en vervolgens naar rechts heeft gemaakt, komen we bij een bevergebied. In dit gebied leven diverse bevers. Als in de winter en het vroege voorjaar de bomen nog geen bladeren hebben zijn de knaagsporen van de bever vaak goed te zien aan beide oevers. Ook zie je de wissels waarlangs de dieren in en uit het water gaan. Hier leeft de meest zuidelijke bever populatie van Nederland.

12

Aangekomen bij de Anna-Nöhlen-brug gaan we rechts, steken de brug over en daarna gaan we meteen weer rechts.

Voor de brug staat een informatiebord dat de geschiedenis en betekenis van deze bijzondere brug uitlegt. Met name rond de tweede wereldoorlog is deze brug van grote betekenis geweest voor de hele regio.

Bij de T-splitsing aan de Duitse zijde van de Brug ligt aan de linkerkant een pad richting Rimbürg. Rond deze plek bevond zich tot het midden van de vorige eeuw het plaatsje Nievelstein en iets verderop in de richting van Rimbürg het plaatsje Finkenraht. Bewoners en bedrijven in beide kernen maakten voor allerlei doeleinden gebruik van water uit de Worm en er werd op de Worm geloosd. Vrijwel alle gebouwen zijn daarna in verval geraakt en/of gesloopt. Dit proces is versneld door de uitwerking op dit gebied van

Waterwandeling - Wormdal

de internationale grensverdragen na 1949. De DU-NL grens is toen op gezag van de geallieerden zodanig verschoven dat delen van Nievelstein en Finkenrath e.o. tot Nederlands grondgebied werden verklaard. Dit uiteraard tot groot verdriet (en woede) van de inwoners. Na 1954 is deze grenslijn weer deels teruggebracht naar de oude situatie waarbij deze brug c.q. de Worm weer de formele grens is (voor wie meer wil weten over de cultuur-historische achtergronden van dit gebied aan weerszijde van de Worm is de publicatie "Nievelstein und Finkenrath: - Versunken aber unvergessen" een aanrader).

- 13** We vervolgen onze wandeling dus nu over de brug rechtsaf richting Merkstein – Herzogenrath.

 Aan de rechterkant van het pad verwijst een bordje naar de vroegere flessenfabriek. Dit bedrijf gebruikte (veel) water van de Worm o.a. bij het vervaardigen en wassen van de flessen. Het bedrijf is aan het begin van de vorige eeuw gesloten en gesloopt. Het terrein is nu een bijzonder stukje moeras met de 'Flessenvijver'. Het gebiedje is voor publiek zeer beperkt en moeilijk toegankelijk.

- 14** Bij de verharde weg ga je links en na het viaduct ga je meteen weer links. We komen nu in de buurtschap 'Worm-Wildnis'.

- 15** We gaan rechts op de splitsing met het bordje "Naturpark" en de wegwijzer "Vatertag in Worm 220 m".

 We komen nu in een gebied (gemeente Merkstein) waar het landschap in de afgelopen eeuwen sterk is beïnvloed door de vele groeves (Bruinkool, zandsteen, kwartszand). De bossen, weilanden, en velden die we zullen doorkruisen maken (uiteraard) deel uit van het stroomgebied van de Worm. De exploitatie van die groeves inclusief het zware transportverkeer hebben op verschillende manieren ook invloed op o.a. de grondwaterstand, waterberging, lozingen en ('natuurlijke') afwatering naar de Worm.

- 16** Al snel (30 - 40 m) gaan we links een trapje op naar een picknickplaats met enkele speeltoestellen.

- 17** Steek de speeltuin over naar rechts.

- 18** Steek de kleine parkeerplaats over en ga schuin rechts het bospad in. Rechts zie je de muren van een ruïne. We doorkruisen nu delen van Natuurgebied 'Worm-Wildnis'.

- 19** Steek de kleine grasvlakte over.

Waterwandeling - Wormdal

- 20** Het Pad daalt met een bocht naar rechts naar een volgende picknickplaats.

 We lopen nu in de voormalige groeve die tegenwoordig de naam "Zum Naturpark" draagt. Dit is een van de kleine groeves waar vroeger grind en (later) zand gewonnen werd. Het grind is o.a. gebruikt bij de aanleg van de spoordijken die we straks opnieuw zullen passeren. Het zand was deels bestemd voor de glasindustrie verderop langs de Worm.

- 21** Loop naar rechts en steek de picknickplaats over.

 We lopen nu langs het verenigingslokaal van de heemkunde/ buurtvereniging: 'Vereinsheim Hermand Hoffmeister. Een actieve vereniging die sinds zijn oprichting in 1971 ook een belangrijke rol heeft in de oprichting en het beheer van het Naturpark.

- 22** Neem net voorbij het Vereinsheim het steile pad schuin links omhoog (direct vóór het eerste witte huis). Loop omhoog tot net voorbij deze woning.

- 23** We vervolgen onze weg nu linksaf en lopen nu aan de rand van een weiland.

 Kijkend in het dal aan de rechterkant zie je de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Merkstein. In de waterloop van de Worm liggen in totaal een tiental van deze installaties die het gezuiverde water lozen op de Worm. Iets verder weg zien we aan de overkant de kerk van Haanrade.

- 24** Loop bij de zitbank rechtdoor in de richting van knooppunt 48.

- 25** Ga aan het einde van dit pad links de asfaltweg omhoog.

- 26** Neem voor de zandgroeve het pad naar rechts.

- 27** Ga bij knooppunt 48 rechtdoor en negeer de weg naar links.

- 28** Neem bij knooppunt 47 de asfaltweg rechts naar beneden.

- 29** Neem voor de haag het graspad naar links en negeer het bordje dat knooppunt 44 aangeeft.

- 30** Steek een grasvlakte over en ga aan het einde schuin rechts. Steek nog een grasvlakte over.

- 31** Ga op de verkeerweg links. Gebruik het trottoir.
- 32** Houd bij de rotonde rechts aan en ga onder twee spoorviaducten door.
- 33** Ga vóór de brug over de Worm het pad in naar de voetgangersbrug over de Worm en loop terug naar de Baalsbruggermolen.

Waterwandeling door:
Miep en Wiel Pieters en Wim Didderen